

Sygn. akt IV U 555/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 lipca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Tarnowie – Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSR /del/ Jacek Liszka

Protokolant: st. sekr. sądowy Jolanta Stawarz

po rozpoznaniu w dniu 31 lipca 2013 r. w Tarnowie na rozprawie

sprawy z odwołania I. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 28 marca 2013 r. nr (...)

w sprawie I. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o emeryturę

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że począwszy od dnia 1 października 2011 r. wznawia wypłatę emerytury odwołującej się I. G..

Sygn. akt IV U 555/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 31 lipca 2013 r.

W dniu 3.12.2012 r. I. G. wystąpiła do organu rentowego z wnioskiem o wypłatę zaległych świadczeń emerytalnych w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. K 2/12.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. decyzją z dnia 28 marca 2013r. odmówił ubezpieczonej uchylenia decyzji z dnia 19.09.2011 r. w części, w jakiej decyzja ta zawieszala prawo do wypłaty emerytury za okres od 1.10.2011 r. do 21.11.2012 r., ponieważ jak podniesiono w jej uzasadnieniu przedmiotowy wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie ma zastosowania do przypadającego przed dniem 22.11.2012 (to jest przed dniem kiedy został ogłoszony w Dzienniku Ustaw) okresu zawieszenia emerytur na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

I. G. w odwołaniu od tej decyzji domagała się zmiany zaskarżonej decyzji ZUS i zobowiązania ZUS do wypłaty zaległej emerytury za okres od 1.10.2011 r. do 21.11.2012 r. w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. K 2/12, skutecznym jak podniosła od dnia wejścia w życie zakwestionowanego w nim przepisu.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania wskazując na argumentację z zaskarżonej decyzji i podnosząc, iż przedmiotowy wyrok TK wywiera skutki prawne od dnia ogłoszenia i powinien skutkować na przyszłość, a użyty w uzasadnieniu wyroku termin „utrata mocy obowiązującej” oznacza uchylenie przepisu z porządku prawnego, który uprzednio obowiązywał, a nie jego całkowitą eliminację.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny sprawy:

I. G. urodzona dnia (...), w dniu 16.02.2010 r. wystąpiła do organu rentowego z wnioskiem o emeryturę kontynuując jednocześnie zatrudnienie. Decyzją z dnia 18.05.2010 r. ZUS Oddział w N. przyznał ubezpieczonej emeryturę od dnia (...) r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego.

dowód: akta ZUS

Decyzją z dnia 19 września 2011 r. organ rentowy z urzędu wstrzymał od dnia 01.10.2011 r. wypłatę emerytury ubezpieczonej z uwagi na kontynuowanie przez nią zatrudnienia. W decyzji tej organ rentowy zaznaczył, że w celu podjęcia wypłaty świadczenia należy przedłożyć w Oddziale ZUS świadectwo pracy lub zaświadczenie potwierdzające fakt rozwiązania stosunku pracy z każdym pracodawcą, na rzecz którego praca ta była wykonywana bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. Powyższa decyzja nie została zaskarżona przez odwołującą odwołaniem.

dowód: akta ZUS

Stan faktyczny w niniejszej sprawie Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów.

Sąd pozytywie ocenił dowody z dokumentów, których autentyczność oraz wiarygodność, jak również poprawność materialna i formalna nie budziły wątpliwości, zaś ich treść i forma nie były kwestionowane przez strony postępowania. Brak było zatem jakichkolwiek podstaw, także takich, jakie należałoby uwzględnić z urzędu, aby dokumentom tym odmówić właściwego im znaczenia dowodowego. Dokumenty urzędowe stanowiły zatem dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 kpc), zaś dokumenty prywatne dowód tego, że osoba która je podpisała złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (art. 245 kpc).

Sąd Okręgowy rozważył, co następuje:

Odwołanie podlega uwzględnieniu.

W niniejszej sprawie ubezpieczona domagała się wypłaty wstrzymanej decyzją ZUS z dnia 19.09.2011 r. emerytury za okres od 1.10.2011 do 21.11.2012 r.

Przechodząc, do istoty sprawy tj. kwestii zasadności żądania wypłaty przedmiotowego świadczenia za powyższy okres wstrzymanego decyzją organu rentowego z dnia 19.09.2011r. z uwagi na kontynuowanie przez ubezpieczoną zatrudnienia, należy podkreślić, że podstawę prawną takiego rozstrzygnięcia, poza przepisami ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), stanowił przepis art. 28 ustawy z dnia 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. nr 257, poz. 1726). U podstaw wydania wspomnianej decyzji było dodanie z dniem 1 stycznia 2011 r. do ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych art. 103a, zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Na mocy art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. nowy art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS znalazł zastosowanie do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, poczynając od 1 października 2011 r. Z uwagi na taką regulację, decyzją z dnia 19.09.2011 r. organ rentowy wstrzymał od 1 października 2011 r. wypłatę odwołującej emerytury z uwagi na kontynuowanie przez nią zatrudnienia.

W wyroku z dnia 13.11.2012 r., K 2/12, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia

16.12.2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 01.01.2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, umarzając postępowanie w pozostałym zakresie (Dz. U. z 2012 r., poz. 1285).

Jak wskazano w uzasadnieniu tego wyroku problemem w tej sprawie było ustalenie, czy ustawodawca, rozciągając obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą- jako warunek realizacji prawa do emerytury- na osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały to prawo w okresie od 08.01.2009 r. do 31.12.2010 r., nie naruszył zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. W tym okresie bowiem treścią ryzyka emerytalnego było wyłącznie osiągnięcie wieku emerytalnego (i stażu ubezpieczeniowego), co znaczy, że realizacja świadczenia następowała niezależnie od dalszego zatrudnienia.

Trzeba mieć bowiem na uwadze, iż do dnia 07.01.2009 r. obowiązywał art. 103 ust. 2a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.). Przepis ten stanowił o zawieszaniu emerytury bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta, z tytułu kontynuowania zatrudnienia (bez rozwiązania stosunku pracy) u pracodawcy, u którego pozostawał w stosunku pracy bezpośrednio przed nabyciem prawa do emerytury.

Od dnia 08.01.2009 r., na mocy art. 37 pkt 5 lit. b ustawy z dnia 21.11.2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U z 2008 r. Nr 228, poz. 1507), uchylono w strukturze tego przepisu ustęp 2a (dodany od dnia 01.07.2000 r.), uzależniający pobieranie świadczenia, bez względu na wysokość osiąganego przychodu, od uprzedniego zaprzestania zatrudnienia,

tj. rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego emeryt wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. Uchylenie wspomnianego przepisu, jak wynika z uzasadnienia projektu ustawy, było konsekwencją realizacji, przygotowanego przez resort pracy i polityki społecznej programu „Solidarność pokoleń- działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób po 50-tym roku życia”. Program ten był pakietem działań rządowych zmierzających do poprawy stopnia zatrudnienia osób powyżej 50 roku życia w Polsce. Uchylenie art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej oznaczało usunięcie jednej

z barier aktywności zawodowej osób po 50 roku życia. Wcześniej pracownik, który chciał otrzymać emeryturę, bo miał już do niej prawo, musiał rozstać się z pracodawcą. W praktyce bardzo często po upływie wymaganego okresu strony zawierały kolejną umowę, jednakże pracodawca mógł podjąć decyzję, czy chce zatrudnić emeryta. Na skutek dokonanej zmiany, pracownik nie był zobowiązany nawet do poinformowania pracodawcy o skorzystaniu z uprawnienia emerytalnego. W ten sposób całkowicie wyeliminowano instytucję zawieszalności prawa do emerytury w sytuacji, gdy ubezpieczony osiągnął powszechny wiek emerytalny, ustalił uprawnienia emerytalne i rozpoczął pobieranie świadczenia, równocześnie kontynuując zatrudnienie u dotychczasowego lub innego pracodawcy. Innymi słowy, ustawodawca dopuścił, nie stawiając żadnych przeszkód prawnych, do nieograniczonego (w pełnej wysokości) łączenia dwóch świadczeń: z pracy i ubezpieczeń społecznych.

Z dniem 01.01.2011 r., na podstawie art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 257,

poz. 1726), do ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dodano art. 103a, zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Na mocy art. 28 ustawy z dnia 16.12.2010 r. nowy art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS znalazł zastosowanie do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, poczynając od 01.10.2011 r.

W związku z powyższym decyzją z dnia 19.09.2011 r. organ rentowy wstrzymał od dnia 01.10.2011 r. wypłatę emerytury ubezpieczonej z uwagi na kontynuowanie przez nią zatrudnienia.

W wyniku opisanej wyżej zmiany nastąpił więc powrót do sytuacji sprzed 08.01.2009r. Brzmienie „nowego” art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest identyczne, jak obowiązującego do dnia 07.01.2009 r. przepisu art. 103 ust. 2a. Konsekwencją nowej regulacji było odsunięcie w czasie możliwości efektywnego korzystania z emerytury do chwili rozwiązania przez ubezpieczonego stosunku pracy z podmiotem, będącym jego pracodawcą bezpośrednio przed dniem nabycia tego prawa.

Na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012 r., K 2/12, art. 28 ustawy z dnia 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw utracił moc w zakresie, w jakim przewidywał stosowanie art. 103a ustawy z dnia 18.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 01.01.2011 r. Natomiast art. 103a powołanej ustawy pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 01.01.2011 r.

Trybunał Konstytucyjny przyjął, że zawieszenie prawa do emerytury z powodu kontynuowania zatrudnienia osobom, które nabyły to prawo w okresie od 08.01.2009 r. do 31.12.2010 r., narusza zasadę zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. Rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy z dnia 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw spowodowało, że osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 08.01.2009 r. do 31.12.2010 r. zostały objęte nową, mniej korzystną dla nich treścią ryzyka emerytalnego. Aby emeryturę nadal pobierać po 01.10.2011 r., musiały one rozwiązać stosunek pracy z dotychczasowym pracodawcą. W przeciwnym razie ich świadczenie emerytalne ulegało zawieszeniu. Oceniając sytuację tych osób z punktu widzenia zasady ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, należy dojść do wniosku, że gdyby w momencie przechodzenia na emeryturę osoby te wiedziały, że będą musiały przerwać zatrudnienie, żeby uzyskać świadczenie emerytalne, to ich decyzja być może byłaby inna, tzn. nie składałyby wniosku o ustalenie prawa do emerytury i kontynuowały zatrudnienie. Korzystniejsze byłoby bowiem dla nich osiągnięcie wysokiego dochodu ze stosunku pracy niż dużo mniejszej emerytury. Co więcej - późniejsze złożenie wniosku oznaczałoby wyższe świadczenie emerytalne. Treść ryzyka emerytalnego, w określeniu której ustawodawca ma swobodę, nie powinna być zmieniana w stosunku do osób, które już nabyły i zrealizowały prawo do emerytury.

Mając na uwadze stan faktyczny w niniejszej sprawie, podkreślić trzeba, że ubezpieczona prawo do emerytury nabyła z dniem (...) r., a zatem do jej sytuacji prawnej znajduje zastosowanie wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012r., K 2/12 (Dz. U. z 2012 r., poz. 1285). W konsekwencji, decyzja z dnia 19.09.2011 r., którą organ rentowy wstrzymał od dnia 01.10.2011 r. wypłatę ubezpieczonej emerytury z uwagi na kontynuowanie przez nią zatrudnienia, wydana została w oparciu o niekonstytucyjny przepis i narusza prawa nabyte odwołującej.

W doktrynie istnieje spór dotyczący tego, czy orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego są skuteczne ex nunc, czy ex tunc. Zgodnie z pierwszym poglądem przyjmuje się, że działają one dopiero od opublikowania sentencji orzeczenia w „Dzienniku Ustaw”, a zatem nie mają wpływu na wcześniejsze stosowanie przepisów sprzecznych z Konstytucją, co ewentualnie mogłoby stanowić podstawę do formułowania roszczeń pod adresem Skarbu Państwa z tytułu szkody wyrządzonej przez normę prawną niezgodną z Konstytucją. Drugie stanowisko zakłada, że orzeczenie Trybunału ma skutek wsteczny, czyli usuwa zakwestionowaną normę prawną w zasadzie od chwili jej wejścia do systemu prawnego. Pogląd ten prowadzi do powstania fikcji prawnej, że danej normy nigdy w systemie prawnym nie było, co umożliwia wzruszenie czynności dokonanych na jej podstawie. Sąd akceptuje drugi z wyrażonych poglądów, podobnie jak to czyni Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie (por. w uzasadnieniu wyroku SN z dnia 20.05.2009 r., I CSK 379/08, OSNC 2009/12/172) i w konsekwencji uznał, że należy przyjąć fikcję prawną, że danej normy nigdy w systemie prawnym nie było, a zatem, że nie mogła ona wyrzucić rezultatu zamierzonego przez ustawodawcę (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 20.05.2009 r., I CSK 379/08, OSNC 2009/12/172).

Skoro więc orzeczenia Trybunału mają moc wsteczną (są skuteczne ex tunc), w wyniku wznowienia postępowania administracyjnego Sąd zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 28 marca 2013 r. i przyznał odwołującej prawo do wypłaty świadczenia za okres od dnia 1.10.2011 r.

(...)

(...)

- (...)

- (...)

- (...)